



# Weerstand tegen zelfbeheer komt vooral vanuit ambtelijk apparaat

## Amsterdammers behoeven geen aansporing om te participeren in groenbeheer

Burgerparticipatie stimuleren in groenbeheer lijkt in belangrijke mate een kwestie van verandermanagement. 'Opmerkelijk daarbij is dat de bestuurders positief zijn, maar dat de ambtelijke organisatie nog weleens achterloopt.' Dat zegt Bertus Koppers, senior toezichthouder bomen en groen stadsdeel West in Amsterdam. Het stadsdeel geldt als voorloper in zelfbeheer van openbaar groen door burgers en hoopt andere stadsdelen te inspireren.

Auteur: Paul van der Sneppen

'Zelfbeheer is in Amsterdam, stadsdeel West, geen medebeheer, maar écht zelfbeheer', zegt Ragna Hom, collega van Koppers en bij het stadsdeel verantwoordelijk voor het zelfbeheer van openbaar

groen door bewoners. 'In andere stadsdelen is er vaak nog sprake van enige actieve betrokkenheid van de gemeente bij het beheer van "geadopteerd groen". Burgers participeren dan vrijwillig.

Bij ons is dat nadrukkelijk niet het geval.' Stadsdeel West draagt percelen over aan burgers als zij daarom vragen en sluit dan een bindend contract met hen af voor het onderhoud. 'We gaan

### ‘Met zelfbeheer realiseer je vooral politieke ambities, zeker geen bezuinigingen’

Als een plan in een herinrichtingsplan van een wijk meegenomen kan worden, dan is er vaak meer geld beschikbaar; dan kunnen we uit het herinrichtingsbudget financieren.’

Bij herinrichting wordt in stadsdeel West meteen rekening gehouden met participatie en zelfbestuur door bewoners.

‘Het is wel belangrijk om je te realiseren dat de begininvesteringen niet terugkomen’, benadrukt Koppers. ‘We zetten in op politieke ambities. Denk daarbij aan het oplossen van afwateringsproblematiek, het stimuleren van biodiversiteit in de stad en het vergroenen van het straatbeeld, bijvoorbeeld.’ De investeringen die stadsdeel West doet in burgerparticipatie, betalen zich terug in sociale impact, niet in klinkende munt, aldus Koppers en Hom.

#### Initiatieven

De Amsterdamer lijkt het participatiebeleid in dank te aanvaarden. Aan initiatieven geen gebrek. Op dit moment heeft het stadsdeel ruim honderd zelfbeheerprojecten lopen, goed voor drieduizend vierkante meter; geveltuinjes en boomspiegels zijn buiten beschouwing gelaten. Daarbij zijn ruim 450 wijkbewoners actief betrokken. Projecten zijn er in alle soorten en maten. De kleinste worden door drie mensen bestierd; bij de grootste projecten zijn enkele tientallen buurtbewoners



in deze vorm van burgerparticipatie net een stapje verder. Er worden op basis van wederkerigheid heuse verplichtingen aangegaan.’

#### Loslaten

Dat betekent ook dat het perceel uit het bestek wordt gehaald. Het kan volgens Hom niet zo zijn dat een aannemer dan nog gaat schoffelen in een stuk openbaar groen dat is overgedragen aan de wijkbewoners. ‘Daar komen problemen van. Je moet als gemeente durven loslaten en erop vertrouwen dat de burger afspraken nakomt.’ Die afspraken zijn maatwerk. Het uitgangspunt van de gemeente beperkt zich tot het credo ‘schoon, heel en veilig’. Dat is het kader waarbinnen met de initiatiefnemers afspraken worden gemaakt over zaken als draagvlak (de hele buurt moet het initiatief steunen), technische bepalingen en hoe het perceel eruit komt te zien, het straatbeeld dus.

#### Blanco canvas

De burger krijgt een nagenoeg blanco canvas aangereikt, waarop hij zijn creativiteit mag loslaten. Budgettair is er opmerkelijk veel speelruimte: ‘De bomen reiken natuurlijk niet tot aan de hemel. Projecten van tienduizenden euro’s komen niet veel voor. Maar als plannen reëel zijn, dan zijn we ook niet bang om te investeren. We zetten daarvoor de gebiedsgerelateerde budgetten in.

actief.

Hom onderscheidt drie fasen in het zelfbeheertraject. Allereerst is er een opstartfase, waarin plannen worden gemaakt en vertaald naar concrete afspraken. Dan wordt een start gemaakt met de aanleg. Ten slotte is er een nazorgfase. Daarin is de gemeente blijvend betrokken als toezichthouder en adviseur. ‘Die laatste fase is natuurlijk belangrijk. Daar blijven wij met onze ervarings- en materiedeskundigheid een adviserende rol spelen, maar ook als toezichthouder. Dat laatste houdt vooral in dat we bewaken of alle partijen hun afspraken nakomen. Als dat niet het geval is, treden we niet meteen sanctionerend op. We constateren en leggen ons probleem voor aan de betrokkenen. Daar komt dan meestal uit voort dat er een behoefte bestaat, aan advies bijvoorbeeld. Zo lossen we zo’n probleem meestal op.’

#### Eigenaren

Koppers en Hom doen regelmatig zaken met verenigingen van eigenaren (VVE’s). ‘Dat is praktisch’, weet Koppers uit ervaring. ‘VVE’s zijn namelijk al georganiseerd en hebben al hun eigen afspraken en regels. Afspraken over groenbeheer kunnen daarin makkelijk meegenomen worden, bijvoorbeeld in de vorm van een inspanningsverplichting voor de leden.’

Weerstand is er volgens Hom weinig. Het stadsdeel stelt zich op het standpunt dat alle buurtbewoners achter het initiatief moeten staan. Elke wijkbewoner heeft vetorecht. ‘Als zo’n veto wordt uitgesproken, gaan we natuurlijk wel met de wijkbewoner in kwestie in gesprek om te onderzoeken waar de weerstand precies zit. Vaak is er



Bertus Koppers



4 min. leestijd

sprake van veranderingsangst. Die is veelal te overwinnen met wat extra afspraken. Maar voorop staat dat iedereen er uiteindelijk wel mee in moet stemmen; anders gaat het feest niet door.'

### Weerstand

De meeste weerstand komt niet van burgers, maar van gemeenteambtenaren. 'Landschapsarchitecten van de gemeente willen bijvoorbeeld nog wel eens sputteren', vertelt Koppers daarover. 'Je hoort bij een herinrichtingsproject nog wel eens bezwaren uit die hoek, als ze horen dat een locatie is aangewezen voor zelfbeheer door wijkbewoners. Zoiets past dan niet in de visie van de architect. Men is nog te veel gewend om de burger een visie op te leggen. Daar is een omslag nodig. De burger beweegt wel mee, maar het ambtelijk apparaat is duidelijk trager.'

Hom beschrijft de managementstijl die nodig is om burgerparticipatie te laten slagen als 'organisch'. 'Als een lavalamp, eigenlijk. Er komt energie van onderen die de bestuurlijke organisatie in beweging zet. Die laatste beweegt helemaal mee met wat die energie, de burger dus, van het bestuur wil.' Dat staat in schril contrast met de managementstijl die bestuurders volgens Hom en Koppers nog vaak gewend zijn. 'Die reageren meer lineair, vanuit de wet van Newton. Een impuls die aan de ene kant wordt gegeven, beweegt zich door alle bestuurslagen en langs alle stakeholders heen. Hij wordt doorgegeven en uiteindelijk vertaald naar een actie. Die krijgt vervolgens langs precies dezelfde weg weer een reactie terug, waarop het proces zich herhaalt en blijft herhalen.'

**'De weerstand komt meestal vanuit de gemeente, niet vanuit de burger'**



Moestuinbakken in de Curaçaostraat

### Randvoorwaarde

In stadsdeel West is de transitie naar het meer organisch managen van zelfbeheer goed geslaagd, zo stellen de twee ambtenaren. Koppers is als groenbeheerder zelf heel enthousiast over zelfbeheer in openbaar groen. Daardoor kan hij goed met Hom door één deur. 'Dat is een randvoorwaarde. Als een groenbeheerder in een gemeente of stadsdeel geen zin heeft in al die vrijbuitelij in "zijn" groenvoorzieningen, dan ben je verloren. Dan krijg je de burgerparticipatie niet van de grond.'



Be social

Scan of ga naar:

<http://www.Stad+Groen.nl/artikel.asp?id=41-5992>

## ACHTERGROND



Ragna Hom

## ADVIESBUREAU VOOR DE GROENE OPENBARE BUITENRUIMTE EN BUITENSPOORTACCOMODATIES.

We opereren landelijk en hebben expertise in aanleg, beheer en onderhoud van de groene buitenruimte en buitensportaccommodaties. Onze opdrachtgevers zijn voornamelijk gemeentes, woningcorporaties, projectontwikkelaars en aannemers, die we op cultuurtechnisch gebied ondersteunen met planvorming (beleid & beheer), bestekvoorbereiding, aanbestedingen en directievoering & toezicht. Dit doen we voor o.a. sportcomplexen, speelvoorzieningen, begraafplaatsen en openbaar groen.



**greenengineers**  
adviseurs voor sport en groen

Kauwenhoven 76a  
6741 PW Lunteren

Postbus 765  
6710 BT Ede

T (0318) 654 124  
E [info@greenengineers.nl](mailto:info@greenengineers.nl)  
I [www.greenengineers.nl](http://www.greenengineers.nl)

